

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

CVO Provincie Antwerpen

117721



Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
117721 CVO Provincie Antwerpen

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Voldoende
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Goed
Eindoordeel	Voldoende

2. Bevindingen

Algemeen

CVO Provincie Antwerpen biedt momenteel vier HBO5-opleidingen aan: *Bedrijfsorganisatie*, *Hotel- en Cateringmanagement*, *Rechtspraak* en *Gids-Reisleider*. Enkel de eerste drie opleidingen staan centraal in dit ZER omdat de opleiding *Gids-Reisleider* vanaf 1/9/2016 secundair volwassenenonderwijs wordt. Tot en met academiejaar 2014-2015 bood het centrum ook de HBO5-opleiding *Assistent in de psychologie* aan. Vanaf academiejaar 2015-2016 kreeg deze opleiding een voorlopige accreditatie 'bachelor Toegepaste psychologie' en wordt nu door de AP Hogeschool aangeboden.

Het centrum biedt haar drie HBO5-opleidingen aan op de campus van AP Hogeschool. Sinds 1 september 2015 biedt het centrum de opleiding *Rechtspraak* ook aan op campus Blairon in Turnhout, na een overheveling vanuit CVO HORITO.

Van de drie HBO5-opleidingen van het centrum is het momenteel enkel voor *Hotel- en cateringmanagement* zeker dat er zich een omvormingsdossier zal aandienen zoals beschreven in het decreet van het hoger beroepsonderwijs. De toekomst van de opleidingen *Rechtspraak* en *Bedrijfsorganisatie* blijft onduidelijk.

CVO Provincie Antwerpen maakt deel uit van het Samenwerkingsverband HBO5-AP-HZS. De verschillende partners van het samenwerkingsverband zijn: AGSO (CVO HBO5 Antwerpen en Stedelijk Lyceum Lamorinière), GO! (CVO Antwerpen, CVO Crescendo, CVO Horito), APB POA (CVO Provincie Antwerpen), AP Hogeschool en Hogere Zeevaartschool.

De onderwijsinhoud

De opleidingen zijn gebaseerd op de officiële leerplannen en de actuele structuurschema's. Hoewel de leerplannen al zes tot twaalf jaar oud zijn, blijken ze nog steeds bruikbaar als

basis. Zij bevatten immers vooral algemene leerdoelen met veel ruimte voor interpretatie. Het leerplan *Rechtspraak* baseert zich bovendien op het beroeps- en opleidingsprofiel van de rechtspracticus uit 1998, dat nog steeds van toepassing is in het werkveld. De opleidingen vullen de oude leerplannen aan met extra competenties op basis van actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Het ZER geeft daar voorbeelden van. De opleidingen volgen een systematiek om blijvend aan te sluiten bij de actuele verwachtingen van het werkveld en beschikken over een procedure voor curriculumherziening of innovatie. Die procedure maakt deel uit van het kwaliteitszorgsysteem.

Het ZER zelf geeft onvoldoende antwoord op de vraag naar de relatie tussen de competenties van de drie opleidingsprogramma's en de inhoud. Er wordt wel een algemene beschrijving gegeven waarin een aantal theoretische elementen (over de competentiematrix, de leerlijnen) wordt aangereikt. Specifieke informatie om uitspraken te doen over de drie opleidingen ontbreekt daar evenwel.

CVO Provincie Antwerpen biedt naast de HBO5-opleiding *Hotel- en Cateringmanagement* ook alle secundaire opleidingen Voeding aan. De competenties *Hotel- en Cateringmanagement* sluiten aan op deze onderbouw. *Rechtspraak* en *Hotel- en Cateringmanagement* hebben een aanvullend programma om studenten vlot te laten doorstromen naar een verwante bacheloropleiding in de AP Hogeschool. CVO Provincie Antwerpen stemt de doelstellingen van haar HBO5-opleidingen (niveau 5 van de VKS) dus af op niveau 4 van de onderbouw en op niveau 6 van de overeenkomstige bacheloropleidingen.

Volgens het ZER (p. 8) werken de HBO5-opleidingen en de professionele bacheloropleiding in grote mate aan dezelfde competenties, maar op een ander niveau. Dit dient duidelijk te blijken uit de leerresultaten, die het vertrekpunt zijn van de curriculumontwikkeling in globaal en per module. Anders geformuleerd: de leerresultaten vormen één ingang van de verschillende matrices die de relatie met inhoud, toetsvormen, onderwijs- en leervormen verduidelijken. Dat is niet terug te vinden in het ZER zelf. CVO Provincie Antwerpen maakt gebruik van competentiematrices voor het evalueren en bijsturen van haar programma's. Dat blijken nuttig analyse-instrumenten te zijn in het kader van de kwaliteitszorg. Het ZER vermeldt als actiepunt dat het proces om PDCA-cyclus van de competentiematrix te managen, verder structureel ingebed moet worden.

Om de gewenste leerlijnen te kunnen realiseren, hebben de opleidingen een ideale volgorde uitgewerkt om de modules uit het structuurschema te volgen. Dit modeltraject moet een logische leerlijn en een evenwichtig verdeelde studielast creëren.

Conclusie: Curriculumontwikkeling en kwaliteitszorg (PDCA) gaan goed samen.

Het onderwijsproces

Het didactisch concept van de opleidingen steunt op vijf pijlers: de *beginsituatie* van de student, de *kwaliteiten* die de opleiding wil bereiken, de *krachtige leeromgeving* die de opleiding daarvoor creëert en de wijze waarop de opleiding de te bereiken leerdoelen *evalueert*. De vijfde pijler bestaat erin dat het centrum *ruimte schept* zodat de student zijn opleiding zelf kan organiseren binnen een bepaald kader. Met een gevarieerd aanbod aan onderwijs- en leervormen wil CVO Provincie Antwerpen inspelen op de diversiteit van haar studentenpopulatie (werkende studenten en generatiestudenten). Verschillende van de onderwijs- en leervormen worden aangeboden in gecombineerd onderwijs, een combinatie van contact- en afstandsonderwijs.

De vijf invalshoeken geven de visie van het centrum weer maar kunnen door een gebrek aan samenhang niet echt als een didactisch concept bestempeld worden. Een didactisch concept of model zou immers de relatie tussen verschillende invalshoeken leggen en van daaruit bepalen hoe aan iedere module vorm wordt gegeven.

Het aantal HBO5-studenten van CVO Provincie Antwerpen is de laatste jaren toegenomen: van 194 in 2013-2014 tot 271 in 2015-2016. In het ZER wordt een analyse gemaakt van de instroomkenmerken van de studenten. Vooral het aandeel heroriënteerders (generatiestudenten zonder hoger diploma vanuit de hogescholen) is sterk toegenomen. De veranderende instroom beïnvloedt het groepsgebeuren en de klasdynamiek.

De gestage groei van het aantal studenten heeft zich niet in een evenredige doorstroom vertaald. De slaagpercentages vertoonden een dalende tendens. Gericht onderzoek hierover dringt zich op. 60% van de HBO5-studenten werkt de opleiding af op het tempo van het modeltraject. 13,5 % legt het traject sneller af, vaak dankzij vrijstellingen in het kader van de EVC/EVK-procedure. De resterende studenten doen (veel) langer over hun traject. Het 'shopgedrag' bij studenten is duidelijk toegenomen.

CVO Provincie Antwerpen voert de slogan "Sterk in studentenbegeleiding" in haar slogan. Het ZER beschrijft hoe dit concreet gerealiseerd wordt en de plannen hieromtrent voor de nabije toekomst.

De opleidingen *Hotel- en cateringmanagement* en *Rechtspraak* sluiten aan bij een professionele bacheloropleiding, maar het ZER geeft hierover weinig informatie. Het ZER vermeldt wel een aanvullend programma van 60 studiepunten, maar inhoudelijke informatie over de verschillen in leerresultaten en de bruggen ontbreekt.

Met ingang van academiejaar 2014-2015 werken alle opleidingen van CVO Provincie Antwerpen aan de uitbouw van een toetssysteem. Dit proces is extern begeleid door de AP Hogeschool en wordt intern verder opgevolgd door de toetscommissie. Het beschreven toetsbeleid is in orde. Een overzicht in het ZER toont aan hoe de verschillende toetsvormen evolueren doorheen de zes semesters van het modeltraject. Het aandeel kennistoetsen neemt duidelijk af in de laatste twee semesters, ten voordele van toetsen op integratieniveau (afstudeerproject - afstudeeropdracht). Maar toch is er voor de drie opleidingen nog altijd een groot aandeel kennistoetsing. Bij *Hotel- en cateringmanagement* worden de competenties van de student getoetst in een reële omgeving: de operationele en managementstage.

De uitkomst van het onderwijs

CVO Provincie Antwerpen is voor 2 van de 3 de opleidingen de enige aanbieder in de regio.

Input over de maatschappelijke relevantie van de bereikte kwalificaties krijgen de opleidingen via de lectoren, de tewerkstelling van alumni, de stagebegeleiders en de promotoren van afstudeerprojecten. Vacatures die het centrum toegestuurd krijgt, indiceren eveneens de vraag van de arbeidsmarkt naar de gegradueerden van de drie opleidingen.

Lectoren werkzaam in een specifiek werkveld zijn de eersten die de bereikte kwalificaties aftoetsen aan de vereisten van dat werkveld.

In de opleiding *Hotel- en Cateringmanagement* zijn de stages belangrijk. De operationele stage kan al bij het begin van de opleiding opgenomen worden. De managementstage volgt

helemaal op het einde. Beide stages maken duidelijk welke competenties de student al dan niet bereikt heeft.

Afgestudeerden *Hotel- en Cateringmanagement* kunnen doorstromen naar functies als restaurantmanager, food- en beverage manager, hoofd housekeeping, traiteur-banketaannemer, front office manager, medewerker salesafdeling, boekhoudafdeling of reservatiedienst, sommelier, banqueting & eventsmanager, hoofd hoteldienst in woonzorgcentra of ziekenhuizen,... Afgestudeerden komen in een brede waaier aan deelsectoren terecht: hotel, catering, café, logies, events, woonzorgcentra, ziekenhuis, luchthaven,...

Bedrijfsorganisatie is een generieke opleiding waarin de student een helikopterperspectief ontwikkelt. Zo is hij inzetbaar in het middenkader in een managementfunctie.

In de opleiding *Rechtspraak* krijgen de studenten een algemene juridische vorming, waardoor zij in diverse sectoren en beroepen terecht kunnen (advocaten-, notarissen- en gerechtsdeurwaarderskantoren, binnen justitie en veiligheidsorganen in het bijzonder en de ambtenarij in het algemeen, als ondersteuning op diverse juridische diensten in de private sector, bij vakorganisaties, sociale secretariaten,...). Hun bijdrage is veelal beslissings- en beleidsondersteunend.

CVO Provincie Antwerpen volgt elke vijf jaar de tewerkstelling van haar afgestudeerden op. Uit de meest recente bevraging (2015) blijkt dat het HBO5-diploma in de praktijk altijd een positief effect op de tewerkstelling heeft. Dit positieve effect is hetzij direct (andere job of promotie), hetzij indirect (toegang tot hogere opleidingen of tot examens). Het indirecte effect is groter voor *Rechtspraak*. Alle afgestudeerden komen terecht in werkvelden die aansluiten bij de opleiding.

Sommige alumni vinden het jammer dat HBO5-opleidingen weinig vreemde talen aanbieden, aangezien zij deze in het werkveld nodig hebben.

De voorbije 3 academiejaren hebben 8% van de studenten of afgestudeerden *Rechtspraak* aan CVO Provincie Antwerpen zich ingeschreven voor de vervolgopleiding *Rechtspraak* aan AP Hogeschool.

Conclusie: De gegeven informatie voor dit onderwerp blijft algemeen en fragmentair. Zo somt het ZER wel op voor welke jobs de afgestudeerden in aanmerking komen, maar geen gegevens over de feitelijke tewerkstelling in die jobs. Het ZER geeft eveneens aan hoeveel studenten uit *Rechtspraak* een vervolgopleiding volgen, maar geeft die niet over de andere opleidingen. Er is geen structureel overleg met het werkveld, maar veel lectoren hebben wel beroepservaring in de betrokken sectoren, zo stelt het ZER.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

CVO Provincie Antwerpen hanteert het functionerings- en evaluatiebeleid van de inrichtende macht, het APB Provinciaal Onderwijs Antwerpen, en werkt met een evaluatiecyclus van 4 jaar. Het professionaliseringsplan tekent de krijtlijnen uit voor de professionalisering van alle medewerkers. Het centrum stimuleert alle personeelsleden om minstens één relevante nascholing per jaar te volgen. Het voorziet hiervoor een bedrag van 250 euro per personeelslid. Naast de individuele vragen tot nascholing organiseert het centrum ook campus- en opleidingsgebonden nascholingen, bijvoorbeeld over het toetsbeleid of het gecombineerd leren.

Omdat de HBO5-opleidingen hoofdzakelijk 's avonds doorgaan, zijn heel wat lectoren beperkt verbonden aan het centrum: zij combineren hun opdracht met een functie in een gespecialiseerd domein van hun werkveld of in een andere onderwijsinstelling.

In bijlage bij het ZER wordt gedetailleerde kwantitatieve informatie gegeven over de personeelsomkadering van de drie opleidingen. In de opleiding *Bedrijfsorganisatie* werden in het 2014-2015 21 modules ingericht. Er waren 60 studenten (hoofden) en 23 lectoren (1,8 VTE). Het gemiddeld aantal studenten per module was 10,1. In de opleiding *Hotel- en Cateringmanagement* werden 15 modules ingericht. Er waren 60 studenten en 18 lectoren (2,05 VTE). Het gemiddeld aantal studenten per module is 13,47. In de opleiding *Rechtspraak* werden 24 modules ingericht. Er waren 100 studenten en 23 lectoren (2,65 VTE). Het gemiddeld aantal studenten per module was 20,5. Volgens het ZER zet CVO Provincie Antwerpen daarmee voldoende personeel in om kwaliteit te bieden. Toch signaleert het ZER een toenemende werkdruk op onderwijskundig vlak.

De opleidingen HBO5-SLO zijn gehuisvest op de moderne hogeschoolcampus Meistraat van de AP Hogeschool. *Hotel- en Cateringmanagement* doet voor het werken aan sommige competenties een beroep op de hotelinfrastructuur van campus PIVA van CVO Provincie Antwerpen.

Het Educatief Multimediaal Informatiecentrum (EMI) brengt bibliotheek, mediatheek en computerlandschap samen in één grote leeromgeving. Op ICT-gebied is strategisch gekozen voor de implementatie van e-campus "CVOstart", waardoor lectoren en studenten zowel thuis als op de campus kunnen beschikken over alle elektronische faciliteiten die de hogeschool aanbiedt (Smartschool, e-mail, kantoor- en opleidingsspecifieke software enz.)

Over de campus Blairon in Turnhout rapporteert het ZER niet.

CVO Provincie Antwerpen werkt sinds 2008 systematisch aan de uitbouw van de interne kwaliteitszorg. Toen heeft men een kwaliteitscoördinator halftijds aangesteld. Het centrum heeft een planhiërarchie met strategische, tactische en operationele plannen. De PDCA-cyclus is op elk van deze drie niveaus geïmplementeerd. Strategisch (lange termijn) zijn er op centrumniveau beleidsplannen op vijf jaar (2011-2015) en recenter op drie jaar (2016-2018). Naast de initiatieven uit het strategisch plan voorziet het jaaractieplan periodieke metingen om streefdoelen voor de opleidingen te formuleren (Plan-fase) of om te zien of de vooropgestelde streefdoelen zijn bereikt (Check-fase). Een bijlage bij het ZER bevat een (indrukwekkend) overzicht van de periodieke metingen, waaruit blijkt dat diverse stakeholders betrokken zijn.

Het ZER geeft een aantal voorbeelden van recente verbeteracties. Momenteel worden inspanningen geleverd voor kwaliteitsontwikkeling binnen het samenwerkingsverband HBO5-AP-HZS.

Conclusie: De infrastructuur lijkt adequaat. De kwaliteitszorg is goed uitgebouwd.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat het CVO Provincie Antwerpen grondig nadenkt over de leerresultaten en de verdere uitwerking van het curriculum op basis hiervan.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat het CVO Provincie Antwerpen de problematiek van de slaagpercentages aan een grondige analyse onderwerpt en er desgevallend de nodige beleidsconclusies uit trekt.

Het verdient aanbeveling dat het CVO Provincie Antwerpen voor de opleidingen *Hotel- en Cateringmanagement* en *Rechtspraak* aangeeft hoe deze opleidingen zich qua competenties op niveau 5 situeren en welke bruggen vanuit deze invalshoek nodig zijn naar niveau 6.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het CVO Provincie Antwerpen nagaat of en in welke mate vreemde talen een plaats kunnen krijgen in het curriculum van de nieuwe of omgevormde HBO5-opleidingen.

Het verdient aanbeveling dat het CVO Provincie Antwerpen de problematiek van de tewerkstelling en het verder studeren van de alumni beter in kaart brengt.

Slot

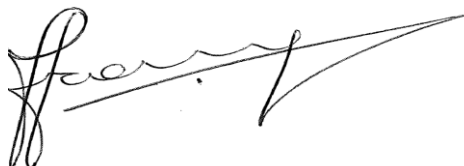
Dit ZER geeft weinig concrete antwoorden op de gestelde vragen. CVO Provincie Antwerpen moet verder nadenken over de leerresultaten en de verdere uitwerking van het curriculum op basis hiervan (onderwerp 1 en 2).

Bij elk onderwerp worden de sterke en zwakke punten besproken, maar hoe men de zwakke punten denkt te remediëren, is onvoldoende uitgewerkt in het ZER.

Het ontwerp van rapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. Bij e-mail heeft de instelling gereageerd op verscheidene elementen van het ontwerprapport. Bepaalde van deze reacties hebben geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport. Sommige elementen hebben daarentegen niet geleid tot aanpassingen in het definitief vastgestelde rapport aangezien het nieuwe informatie betrof die werd aangeleverd na het indienen van het zelfevaluatierapport en de opmaak van het ontwerprapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs



Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs

Laatste reactie ZER HBO5 117721 CVO Provincie Antwerpen

De commissie HBO stelde bij het onderdeel “Onderwijsinhoud” vast dat CVO Provincie Antwerpen grondig dient na te denken over de leerresultaten en de verdere uitwerking van het curriculum op basis hiervan. De leerresultaten zijn immers het vertrekpunt van de curriculumontwikkeling in globa en per module. Anders geformuleerd: de leerresultaten vormen één ingang van de verschillende matrices die de relatie met inhoud, toetsvormen, onderwijs- en leervormen verduidelijken. Het CVO Provincie Antwerpen beaamt dit volmondig.

Het is echter zo dat de leerresultaten en de duidelijke positionering van de HBO-opleidingen op niveau 5 verder zullen uitgewerkt worden in de omvormingsdossiers en in de nieuwe opleidingen die gebaseerd zullen zijn op de ingeschaalde beroepskwalificaties (momenteel nog in ontwikkeling in de commissies van de verschillende sectoren).

Vermits de leerresultaten Vlaanderen breed tussen de verschillende samenwerkingsverbanden zullen worden ontwikkeld, kan CVO Provincie Antwerpen hiervoor geen individuele actie ondernemen. Uiteraard gaat CVO Provincie Antwerpen in de toekomst participeren aan de ontwikkeling van leerresultaten van de omgevormde of nieuwe HBO5-opleidingen.